

Briselē, 12.2.2014.
COM(2014) 69 final

KOMISIJAS ZIŅOJUMS PADOMEI UN EIROPAS PARLAMENTAM

**Septītais ziņojums saskaņā ar 12. pantu Regulā (EEK, Euratom) Nr. 1553/89 par PVN
iekasēšanu un kontroles procedūrām**

{SWD(2014) 38 final}

SATURS

KOMISIJAS ZIŅOJUMS PADOMEI UN EIROPAS PARLAMENTAM Septītais ziņojums
saskaņā ar 12. pantu Regulā (EEK, Euratom) Nr. 1553/89 par PVN iekasēšanu un kontroles
procedūrām

1.	Ievads	3
2.	Nodokļu administrēšanas efektivitātes un lietderības ietekme	3
2.1.	PVN starpība un PVN pašu resursi	4
2.2.	Uzņēmumu nodokļu saistību izpildes izmaksas	4
2.3.	Dalībvalstu nodokļu administrēšanas izmaksas	5
3.	Problēmas saistībā ar nodokļu administrēšanas efektivitātes celšanu.....	5
3.1.	Nodokļu administrēšanas organizēšana	5
3.2.	PVN noteikšana, reģistrācija un reģistrācijas atcelšana	6
3.3.	42. muitas procedūra	7
3.4.	PVN deklarāciju iesniegšana un samaksa	8
3.5.	PVN iekasēšana un atgūšana.....	9
3.6.	PVN revīzija un izmeklēšana	10
3.7.	Nodokļu strīdu izšķiršanas sistēma	11
3.8.	PVN saistību izpilde.....	11
4.	Secinājumi.....	12
4.1.	PVN administrēšanas modernizācija	12
4.2.	Dalībvalstīs īstenojamie pasākumi	12
4.3.	Pasākumi, kas jāīsteno Komisijai.....	13

1. IEVADS

Saskaņā ar 12. pantu Padomes Regulā Nr. 1553/89¹ par galīgajiem vienotajiem pasākumiem, lai iekasētu pašu resursus, ko veido PVN, Komisija reizi trīs gados sniedz ziņojumu Eiropas Parlamentam un Padomei par procedūrām, ko piemēro dalībvalstīs, lai reģistrētu ar nodokli apliekamas personas un noteiktu un iekasētu PVN, kā arī par dalībvalstu PVN kontroles sistēmu īpatnībām un darbības rezultātiem.

Kopš 1989. gada ir sagatavoti seši ziņojumi². Iepriekšējos ziņojumos ir aplūkotas visas jomas, kas norādītas iepriekš minētajā regulā, un gandrīz visās jomās ir sniegti ieteikumi uzlabojumu veikšanai. Turklāt jaunākajā ziņojumā³ tika novērtēts, vai ziņošanas process un ar to saistītie ieteikumi ir bijuši efektīvi.

Šis ziņojums ir septītais pēc kārtas un ir paredzēts, lai novērtētu dalībvalstu veiktos PVN administrēšanas uzlabojumus saskaņā ar iepriekš minētās regulas 12. pantu. Vienlaikus šis ziņojums arī paredzēts, lai apzinātu efektīvas PVN iekasēšanas dažādu posmu labu praksi un ļautu dalībvalstīm novērtēt riskus un rast iespējas uzlabot PVN kontroles un iekasēšanas sistēmas. Šajā sakarībā Komisija uzsver, ka ziņojums jāuztver kā iespēja “*apsvērt, vai iespējams plānot šo procedūru uzlabojumus, lai uzlabotu to efektivitāti*” (iepriekš minētās regulas 12. panta 2. punkts).

Šā ziņojuma konstatējumi tiek vērtēti, izmantojot kopīgus kritērijus, ko Komisija izstrādājusi, pamatojoties uz iepriekšējos ziņojumos⁴ iekļautajiem ieteikumiem, kā arī ES un valsts līmeņa attīstības tendencēm nodokļu administrēšanas jomā. Īpaši svarīgi ir tas, ka šīs attīstības tendences attiecas uz preventīviem pasākumiem, brīvprātīgas saistību izpildes veicināšanas pasākumiem, klientu apkalpošanas pieejām, riska pārvaldību un informācijas tehnoloģiju (IT) rīku izmantošanas optimizāciju.

Lai iegūtu šā ziņojuma sagatavošanai vajadzīgo informāciju, visām dalībvalstīm⁵ tika iesniegta anketa ar atlasītiem jautājumiem. Jautājumi attiecās uz šādām galvenajām jomām: nodokļu administrēšanas organizācija; PVN noteikšana, reģistrācija un reģistrācijas atcelšana; 42. muitas procedūra; PVN deklarācijas un samaksa; PVN iekasēšana un atgūšana; PVN revīzija un izmeklēšana; nodokļu strīdu izšķiršanas sistēma un PVN saistību izpilde. Visas dalībvalstis atbildēja uz anketas jautājumiem un sniedza prasīto informāciju. Sniegtā informācija vairākos gadījumos tika apspriesta ar dalībvalstīm. Šajā ziņojumā no anketas atbildēm izrietošie konstatējumi ir apkopoti atbilstoši jomai un iepriekš aprakstītajā secībā.

2. NODOKĻU ADMINISTRĒŠANAS EFEKTIVITĀTES UN LIETDERĪBAS IETEKME

Dalībvalstu nodokļu administrēšanas efektivitāte un lietderība ietekmē PVN starpības apmēru, kā arī PVN pašu resursu summu, kas dalībvalstīm jāmaksā ES. Attiecīgi šie faktori ietekmē arī pašu resursu kopsummas relatīvo daļu, ko maksā citas dalībvalstis. Vienlaikus nodokļu administrēšanas efektivitāte un lietderība ietekmē arī uzņēmumu saistību izpildes izmaksas un nodokļu administrēšanas izmaksas valdībām. Tā kā PVN veido lielu daļu no uzņēmumu administratīvā sloga, tad arī šā iemesla dēļ ir svarīgi uzlabot PVN administrēšanas kvalitāti.

¹ Padomes 1989. gada 29. maija Regula (EEK, EURATOM) Nr. 1553/89 par galīgajiem vienotajiem pasākumiem, lai iekasētu pašu resursus, ko veido pievienotās vērtības nodokļi.

² 6. ziņojums — COM/2008/719 galīgā redakcija un pielikums SEC (2008) 2759.

5. ziņojums — COM/2004/0855 galīgā redakcija un pielikums SEC (2004) 1721.

4. ziņojums — COM/00/0028 galīgā redakcija.

3. ziņojums — COM/98/0490 galīgā redakcija.

2. ziņojums — COM/95/354 galīgā redakcija.

1. ziņojums — SEC(92) 280 galīgā redakcija.

³ Skatīt 6. ziņojumu, kas minēts 2. zemsvītras piezīmē.

⁴ Skatīt 6. ziņojuma pielikumu, kas minēts 2. zemsvītras piezīmē.

⁵ Horvātija nav iekļauta šajā ziņojumā, jo datu vākšanas laikā Horvātija vēl nebija ES dalībvalsts.

2.1. PVN starpība un PVN pašu resursi

PVN starpība ir starpība starp teorētiski iekasējamo PVN summu⁶ un reāli iekasēto PVN summu; starpība rodas ieņēmumu zaudējumu dēļ, ko rada krāpšanas un nemaksāšanas gadījumi, likumīga nodokļu apiešana, bankrots, finansiāla maksātnespēja, kā arī nodokļu administrāciju nepareizi veikti aprēķini un darbība. Nesen veiktā pētījumā⁷ tika aprēķināts, ka 26 dalībvalstu kopējā PVN starpība⁸ 2011. gadā⁹ bija aptuveni 193 miljardi euro, kas ir aptuveni 18 % no ES-26 teorētiski iekasējamā PVN jeb aptuveni 1,5 % no ES-26 kopējā iekšzemes kopprodukta (IKP). Pēdējais minētais skaitlis norāda uz pieaugumu salīdzinājumā ar 2006. gadu, kad tika reģistrēts 1,1 % no ES-26 kopējā IKP, kā arī tas pārsniedz 2000.–2011. gada vidējo rādītāju, proti, 1,2 %. Pirms 2008. gada¹⁰ attiecībā uz vidējo PVN starpību, kas izteikta procentos no IKP, bija vērojama mērenas samazināšanās tendence, taču kopš 2008. gada sarežģītā ekonomikas situācija ir noslogojusi PVN sistēmas un radījusi vidējās PVN starpības pieaugumu. Jo īpaši valstis, kas vissmagāk cietušas no ekonomikas un finanšu krīzes, ir atzīmējušas ievērojamo PVN starpības pieaugumu un šajā laikā nav spējušas būtiski uzlabot savu situāciju. Kopumā starp dalībvalstīm pastāv lielas atšķirības, salīdzinot atsevišķām dalībvalstīm aprēķinātās PVN starpības un to darbības rezultātus.

Pētījumā gūtais vispārīgais secinājums ir tāds, ka PVN saistību izpilde recesijas un nodokļu likmju paaugstināšanas laikā samazinās, jo īpaši valstīs ar vājāku nodokļu sistēmas darbību. Šie rezultāti atbilst nodokļu apiešanas teorijas prognozēm un dažiem iepriekšējiem aprēķiniem un norāda uz nodokļu administrēšanas un piedziņas svarīgumu, nosakot PVN politikas reformas un reaģējot uz fiskālo spiedienu.

PVN pašu resursi 2011. gadā veidoja 11 % no ES ieņēmumiem, kas ir aptuveni 14 miljardi euro. Parasti, lai aprēķinātu PVN pašu resursus, vienoto pieprasījuma likmi 0,3 % apmērā piemēro katras dalībvalsts saskaņotajai PVN bāzei¹¹. Tomēr šī PVN bāze ir ierobežota un nepārsniedz 50 % no katras dalībvalsts nacionālā kopienākuma (NKI).

2.2. Uzņēmumu nodokļu saistību izpildes izmaksas

Pašreizējā nestabilajā ekonomiskajā un finansiālajā situācijā uzņēmumu nodokļu saistību izpildes izmaksas ir kļuvušas par svarīgu jautājumu, kas valdībām jāpatur prātā, apsverot, kā labāk stimulēt un atbalstīt ekonomikas izaugsmi. 2013. gada pētījumā par nodokļu maksāšanu¹² tika secināts, ka pastāv saikne starp ekonomikas izaugsmi un uzņēmumiem uzlikto administratīvo slogu. Pētījumā atklāts, ka tajās valstīs, kur tiek veikti pasākumi, lai samazinātu nodokļu administrēšanas sarežģītību gan attiecībā uz maksājumu skaitu, gan nodokļu jautājumu risināšanai vajadzīgo laiku, ir vērojamas pozitīvas pārmaiņas ekonomikas izaugsmē. Turklāt šķiet, ka uzņēmumu administratīvā sloga samazināšana ar ekonomikas izaugsmi ir saistīta pat ciešāk nekā nodokļa likmju samazināšana.

⁶ PVN teorētiskās saistības tiek aprēķinātas, nosakot izdevumu kategorijas, kas rada neatgūstamu PVN, un apvienojot tās ar attiecīgajām PVN likmēm. Tā kā PVN starpību galvenokārt aprēķina, pamatojoties uz nacionālo kontu datiem, tā ir atkarīga no šo datu precizitātes un pilnīguma. Turklāt PVN starpības aprēķinā netiek ņemtas vērā ar nodokli apliekamas darbības, uz kurām neattiecas nacionālo kontu darbība.

⁷ Avots: Eiropas Komisijas pasūtītais un CASE un CPB veiktais pētījums *Study to quantify and analyse the VAT Gap in the EU-27 Member States*. Komisija pētījumu publicēja 2013. gada 19. septembrī, un tas ir pieejams fimeklā vietnē: http://ec.europa.eu/taxation_customs/common/publications/studies/index_en.htm.

⁸ Kopējā PVN starpība attiecībā uz ES-26 dalībvalstīm ir aprēķināta kā viena vienība.

⁹ Pētījumā nevarēja iekļaut Kipru, jo tajā tiek veikta būtiska ar nacionālo kontu saistītās statistikas pārskatīšana.

¹⁰ Šī tendence galvenokārt bija vērojama jauno dalībvalstu datos (ES-10 un ES-2).

¹¹ Saskaņotā PVN bāzi aprēķina attiecīgā dalībvalsts, izmantojot tā saukto "ieņēmumu metodi". Lai iegūtu PVN starpbāzi, kopējos tīros PVN ieņēmumus, ko iekasējusi attiecīgā dalībvalsts, dala ar vidējo svērto PVN likmi. Starpbāzi pēc tam korigē ar negatīvajām un pozitīvajām kompensācijām, lai iegūtu atbilstīgi PVN direktīvai saskaņotu PVN bāzi.

¹² Nodokļu maksāšanas rādītāji (kopējā nodokļu likme, saistību izpildei nepieciešamais laiks un maksājumu skaits) ir iekļauti Pasaules Bankas grupas projektā *Doing Business*, ko sagatavo uzņēmums *PricewaterhouseCoopers (PWC)*, Pasaules Banka un Starptautiskā Finanšu korporācija (*IFC*).

Attiecībā uz ES un Eiropas Brīvās tirdzniecības asociācijas (EBTA) reģionu¹³ pētījumā norādīts, ka pētījuma veikšanas laikā samazinājās gan nodokļu saistību izpildei nepieciešamais vidējais laiks, gan maksājumu skaits. Šis progress pārsvarā tika panākts tādēļ, ka vairāk tika izmantota pilnveidotā iespēja elektroniski iesniegt deklarācijas un veikt maksājumus, kā arī pieauga nodokļu administrēšanas efektivitāte. Uz PVN sistēmām attiecas vidēji 32 % no laika, kas vajadzīgs, lai izpildītu reģiona nodokļu tiesību aktos paredzētās saistības. Taču starp dalībvalstīm pastāv būtiskas atšķirības, jo nodokļa īstenošanai izmantotās administratīvās procedūras ievērojami atšķiras.

2.3. Dalībvalstu nodokļu administrēšanas izmaksas

Nodokļu administrēšanas to kopējo izdevumu līmenis, kas nepieciešami, lai veiktu nodokļu piemērošanu un citus obligātus pienākumus, ir svarīgs un aktuāls jautājums visām dalībvalstīm. Dalībvalstīm ir pieejami ierobežoti resursi savu nodokļu likumu administrēšanai, un tās pastāvīgi meklē iespējas samazināt nodokļu administrēšanas izmaksas. Saskaņā ar nesen veikto Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācijas (ESAO) apsekojumu¹⁴ iekasēšanas izmaksu attiecība¹⁵ uzrādīja lejupēju tendenci attiecībā uz lielāko daļu nodokļu administrāciju, ko vismaz daļēji var izskaidrot ar efektivitātes pieaugumu, kurš panākts, veicot ieguldījumus tehnoloģijās un īstenojot citas iniciatīvas. Apsekojums parādīja arī, ka vidējās algu izmaksas — kā daļa no ESAO valstu kopējām administratīvajām izmaksām — krasi samazinājās par 6 % (kopumā) gan 2010. gadā, gan 2011. gadā. Šī tendence, visticamāk, atspoguļo valdības sankcionētās personāla samazināšanas ietekmi un/vai efektivitātes uzlabojumus automatizācijas un iekšējo reorganizācijas iniciatīvu rezultātā. Tomēr atšķirības starp dalībvalstīm saglabājas.

3. PROBLĒMAS SAISTĪBĀ AR NODOKĻU ADMINISTRĒŠANAS EFEKTIVITĀTES CELŠANU

Mūsdienu nodokļu administrēšanā regulāra darbības rezultātu novērtēšana ir svarīga, jo to var izmantot administrēšanas efektivitātes un lietderības uzlabošanai. Regulas 12. panta noteikumos ir paredzēta iespēja novērtēt PVN administrēšanas darbību un izprast tendences gan attiecībā uz PVN saistību izpildi, gan neizpildi, kas savukārt var palīdzēt samazināt PVN starpību un gūt ekonomisku labumu. Šajā nodaļā atbilstoši katrai jomai ir apkopoti novērtējuma kritēriji un konstatējumi, uz kuriem pamatojas šis ziņojums.

3.1. Nodokļu administrēšanas organizēšana

Dalībvalstu nodokļu administrēšanas organizēšanā ir izšķiramas divas galvenās tendences. Pirmkārt, pastāv tendence palielināt nodokļu administrāciju autonomiju. Autonomija kā pamatprincips var uzlabot darbības rezultātus, novēršot šķēršļus, kas kavē efektīvu un lietderīgu pārvaldi, un vienlaikus saglabājot pārskatatbildību un pārredzamību. Parasti dalībvalstu atšķirīgie institucionālie pasākumi nodrošina lielāku budžeta autonomiju, kā arī

¹³ Eiropas Savienība un Eiropas Brīvās tirdzniecības asociācija (ES un EBTA). ES un EBTA analizē ir iekļautas šādas valstis: Apvienotā Karaliste, Austrija, Beļģija, Bulgārija, Čehija, Dānija, Francija, Grieķija, Igaunija, Islande, Itālija, Īrija, Kipra, Latvija, Lietuva, Luksemburga, Malta, Nīderlande, Norvēģija, Polija, Portugāle, Rumānija, Slovākija, Slovēnija, Somija, Spānija, Šveice, Ungārija, Vācija, Zviedrija.

¹⁴ ESAO (2013. gads), *Tax Administration 2013: Comparative Information on OECD and Other Advanced and Emerging Economies*, ESAO publikācija (<http://dx.doi.org/10.1787/9789264200814-en>).

¹⁵ Iekasēšanas izmaksu attiecību aprēķina, salīdzinot ieņēmumu dienesta administrācijas gada izmaksas ar finanšu gadā iekasētajiem kopējiem ieņēmumiem, un bieži izsaka procentos vai kā ieņēmumu 100 vienību iekasēšanas izmaksas. Šo attiecību ietekmē pasākumi, kas samazina administrācijas izmaksas vai uzlabo saistību izpildi un ieņēmumu iekasēšanu. Tomēr ir arī vairāki citi faktori, kas ietekmē attiecību (piemēram, nodokļa likmju izmaiņas, makroekonomikas izmaiņas, iekasēto nodokļu darbības jomas izmaiņas), bet nav saistīti ar relatīvo efektivitāti vai lietderību. Šo iemeslu dēļ minēto attiecību starptautiska salīdzināšana jāveic ļoti pārdomāti.

autonomiju attiecībā uz cilvēkresursu vadību un organizatoriskās struktūras izveidi. Tomēr daudzu dalībvalstu pārvaldē saglabājas būtiski ierobežojumi.

Otrkārt, pastāv tendence nodokļu administrēšanas organizatoriskajā struktūrā pāriet no nodokļa veida modeļa uz nodokļu maksātāja veida modeli. Nodokļu maksātāja veida modelis cita starpā ietver īpašu nodaļu izveidi darbam ar lielajiem nodokļu maksātājiem, ļoti turīgām privātpersonām un pašnodarbinātajiem, kā arī riska pārvaldību. Lielākajā daļā dalībvalstu jau ir lielo nodokļu maksātāju nodaļa, taču ļoti bieži šī nodaļa ir tikai revīzijas centrs un nenodarbojas ar jautājumiem, kas saistīti ar deklarāciju iesniegšanu, maksājumiem, piespiedu piedziņu vai pakalpojumu sniegšanu nodokļu maksātājiem. Tikai dažās dalībvalstīs ir atsevišķa nodaļa, kas atbild par ļoti turīgu privātpersonu un pašnodarbināto saistību izpildes pārvaldi, kā arī ir izveidota atsevišķa riska pārvaldības nodaļa, tādējādi atbalstot holistisko saistību izpildes pieeju.

3.2. PVN noteikšana, reģistrācija un reģistrācijas atcelšana

3.2.1. Kritēriji

Reģistrācija ir pārredzama, un nodokļu maksātāji ir labi informēti par to, kā, kad un kur viņi var reģistrēties. Nodokļu maksātāji var piekļūt pakalpojumiem, izmantojot palīdzības dienestus, tiešsaistes sistēmas vai zvanu centrus. Nodokļu maksātāji, kas neveic uzņēmējdarbību attiecīgajā dalībvalstī, var viegli piekļūt informācijai. Reģistrācijas pieprasījumi tiek izskatīti laicīgi. Reģistrācijas procesā tiek apkopota informācija, kas nodokļu administrācijai ļauj jau laicīgi noteikt un novērst krāpšanu. Vispirms nodokļu administrācija uzrauga to, kā deklarācijas iesniedz un samaksas saistības izpilda reģistrēti nodokļu maksātāji, kuriem ir augsts nodokļu nenomaksas risks, paredzot savlaicīgus un pastāvīgus pēcreģistrācijas apmeklējumus uz vietas. Reģistrācijas atcelšanas procedūras ir efektīvas, lai varētu no PVN sistēmas ātri izslēgt “pazudušus” tirgus dalībniekus. Reģistrs tiek pastāvīgi atjaunināts, un tiek veikti pasākumi, lai nodrošinātu PVN informācijas apmaiņas sistēmas (VIES) datu kvalitāti un uzticamību. Nodokļu iestādes un ekonomikas dalībnieki var uzticēties tam, ka VIES sistēmā iekļautie PVN reģistrācijas numuri ir derīgi. Ja ir aizdomas par krāpnieciskiem nodomiem, bet reģistrāciju nevar atteikt, nodokļu administrācijas veic piesardzības un papildu drošības pasākumus kā priekšnoteikumu reģistrācijas veikšanai.

3.2.2. Pašreizējā situācija

Lielākajā daļā dalībvalstu reģistrācijas process ir pārredzams un nodokļu maksātāji, tostarp tie nodokļu maksātāji, kas neveic uzņēmējdarbību attiecīgajā dalībvalstī, ir labi informēti par to, kā, kad un kur viņi var reģistrēties kā PVN maksātāji (AT, BG, CY, CZ, DK, DE, EE, ES, FI, HU, IE, IT, LT, LV, MT, NL, PL, PT, RO, SE, SI, SK un UK). Nodokļu maksātāji, kas neveic uzņēmējdarbību attiecīgajā dalībvalstī, var viegli piekļūt informācijai kādā no svešvalodām, visbiežāk — angļu valodā (AT, BG, CZ, DK, EE, ES, FR, HU, IT, LT, LV, LU, MT, NL, PL, SE, SK un UK). Tomēr par specifiskākiem un ar uzņēmējdarbību saistītiem jautājumiem svešvalodās sniegtā informācija nav pietiekama. Lai gan daudzas dalībvalstis savās tīmekļa vietnēs ir veikušas būtiskus uzlabojumus, joprojām ir grūti uzzināt, vai attiecīgajiem uzņēmumiem ir jāreģistrējas un kādas ir konkrētās saistības.

Reģistrācijas procesā ir jāpārbauda nodokļu maksātāja paredzētā darbība un identitāte, lai novērstu ar fiktīviem uzņēmumiem (tiek dēvēti arī par “pazudušiem tirgus dalībniekiem”) saistītu krāpšanu. Mūsdienīgs reģistrācijas process ir pilnīgs process, kas ietver pirmsreģistrācijas pārbaudes, pēcreģistrācijas uzraudzības programmas attiecībā uz to, kā PVN deklarācijas iesniedz un samaksas saistības izpilda tirgus dalībnieki, kuriem ir augsts nodokļu nenomaksas risks, un reģistrācijas atcelšanu, tiklīdz netiek ievēroti reģistrācijas

nosacījumi¹⁶. Līdz ar Padomes Regulas Nr. 904/2010¹⁷ īstenošanu pirmsreģistrācijai un reģistrācijas atcelšanai ir pievērsta lielāka uzmanība, taču ne visas dalībvalstis ir izveidojušas pilnīgu reģistrācijas procesu.

Pirmsreģistrācijas posmā vairums dalībvalstu (izņemot EL, FR, IT un PT) sistemātiski salīdzina reģistrācijas pieteikumu ar citiem datu avotiem (piemēram, uzņēmumu reģistru un iekšējām datubāzēm), taču tikai reizēm tās veic apmeklējumus uz vietas. Vairums dalībvalstu paļaujas uz riska indikatoriem. Ņemot vērā pieejamos datus par reģistrācijas atteikumiem atsevišķās dalībvalstīs (BE, BG, DK, DE, EE, ES, FR, HU, IE, LT, MT, PL, SE, SI un UK), šķiet, ka reģistrācijas procedūras reti beidzas ar reģistrācijas atteikumu. Aptuveni puse no dalībvalstīm īsteno pēcreģistrācijas uzraudzības programmas. Ir maz informācijas par izslēgšanu no reģistra, tomēr šķiet, ka *ex officio* reģistrācijas atcelšanu skaits nav liels un procedūras parasti ir pārāk lēnas, lai novērstu ar PVN saistītu krāpšanu, ko veic “pazuduši tirgus dalībnieki”.

Attiecībā uz *VIES* sistēmu (PVN informācijas apmaiņas sistēma) ir jāuzlabo sistēmā pieejamo datu aktualitāte, pilnība un precizitāte. Jo īpaši lielas problēmas vairākās dalībvalstīs rada sistēmu atjaunināšanas ilgie termiņi (BE, EL, ES un PT) un reģistrācijas atcelšana ar atpakaļejošu datumu (CY, DK, EL, FR, IE, PL, PT, RO un UK). Pēdējā minētajā gadījumā saskaņā ar pārredzamības un juridiskās noteiktības principu PVN numura dzēšanas reālajam datumam jābūt redzamam *VIES* tīmekļa versijā.

3.3. 42. muitas procedūra

3.3.1. Kritēriji

Dalībvalstis ir ieviesušas sistēmu, lai importēšanas laikā varētu pārbaudīt PVN reģistrācijas numurus. Sistēmā ir ietverta tiešsaistes piekļuve VIES datubāzei, kurā ir visi ES datubāzē iekļautie derīgie PVN reģistrācijas numuri. Efektīvas datu apmaiņas nodrošināšanai muitas iestādes sistemātiski nosūta nodokļu administrācijai datus par importu, izmantojot 42. muitas procedūru. Nodokļu administrācijas riska analīzes sistēmā imports, izmantojot 42. muitas procedūru, ir identificēts kā papildu risks. Šīs riska analīzes rezultātu apmaiņa notiek, izmantojot Eurofisc¹⁸ 3. darbības jomu “Muitas procedūra 4200”.

3.3.2. Pašreizējā situācija

42. muitas procedūra ir režīms, ko importētājs izmanto, lai saņemtu atbrīvojumu no PVN, ja importētās preces tiks transportētas uz citu dalībvalsti. PVN ir maksājams galamērķa dalībvalstī. Kad preces tiek ievestas atpakaļ, tiek izmantota 63. muitas procedūra. Šajā ziņojumā atsauces uz 42. muitas procedūru ietver arī 63. muitas procedūru.

Attiecībā uz 42. muitas procedūru daudzās dalībvalstīs sistemātiski netiek pārbaudīts PVN reģistrācijas numuru (gan importētāju, gan klientu) derīgums (BE, BG, FR¹⁹, HU, IE, LU, NL, PT un UK) un starp muitu un nodokļu administrāciju nenotiek informācijas apmaiņa par darījumiem (EL, IT, NL²⁰, PL un SK). Ja informācija ir pieejama muitas administrācijai, tā jānosūta importētājas dalībvalsts nodokļu administrācijai. Šajā posmā nodokļu administrācija var pārbaudīt, vai importētājs (vai viņa fiskālais pārstāvis) ir iesniedzis kopsavilkuma pārskatu, un pēc tam var turpināt uzraudzīt darījumu.

¹⁶ Skatīt iepriekš minētās Padomes Regulas Nr. 904/2010 23. panta a) un b) apakšpunktu.

¹⁷ 22. pants Padomes 2010. gada 7. oktobra Regulā (ES) Nr. 904/2010 par administratīvu sadarbību un krāpšanas apkarošanu pievienotās vērtības nodokļa jomā.

¹⁸ Skatīt iepriekš minētās Padomes Regulas Nr. 904/2010 33. pantu.

¹⁹ Francijā no 2013. gada 1. jūnija ir ieviesta sistemātiska un automātiska kontroles sistēma.

²⁰ Nīderlandē ir ieviesta kopīga valsts apgrieztas maksāšanas sistēma PVN samaksai par importu. Tā kā tur imports nav atbrīvots no PVN samaksas, ieteikumi, kas ziņojumā minēti attiecībā uz šo procedūru, nav piemērojami šiem importa veidiem. Tomēr tas neizslēdz iespēju, ka tur varētu būt imports, kurā tiek izmantota 42. muitas procedūra un uz kuru attiecas izteiktās piezīmes.

Lai gan 42. muitas procedūras ļaunprātīgas izmantošanas dēļ radās lieli PVN ieņēmumu zaudējumi, ne visas dalībvalstis identificēja šos darījumus valsts riska analīzes sistēmās kā papildu risku un nosūtīja informāciju, izmantojot *Eurofisc* (EE, FI, LU un MT). Kopš 2011. gada *Eurofisc* tīklā ir izveidota īpaša darbības joma ātrai informācijas apmaiņai par iespējamajiem krāpnieciskiem darījumiem un tirgus dalībniekiem, kas ļaunprātīgi izmanto 42. muitas procedūru.

Lai novērstu 42. muitas procedūras ļaunprātīgu izmantošanu, vairākas dalībvalstis izmanto īpašus instrumentus, piemēram, licences (LU, MT, NL un SK) un garantijas (AT, DK, EE, ES, HU, IT, LU, MT, NL, RO un SK). Licences un garantijas ir lietderīgi instrumenti attiecībā uz tirgus dalībniekiem ar augstu nodokļu nenomaksas risku. Tomēr kopumā garantiju un licenču noteikšana visiem tirgus dalībniekiem vai fiskālajiem pārstāvjiem, kas paredzējuši izmantot 42. muitas procedūru, ir nesamērīgs slogs godīgiem uzņēmumiem un apdraud iekšējā tirgus sekmīgu darbību, mazinot šīs procedūras nodrošinātās vienkāršošanas elastību un pievilcību. Tāpēc dalībvalstīm, kurās ir izveidota šāda licenču vai garantiju sistēma, tā jāattiecinā tikai uz tirgus dalībniekiem ar augstu nodokļu nenomaksas risku.

3.4. PVN deklarāciju iesniegšana un samaksa

3.4.1. Kritēriji

PVN deklarāciju iesniegšana ir pirmais solis (pēc reģistrācijas) pilnīgajā PVN saistību konstatēšanas procesā. Ir izveidota sistemātiska pieeja, lai uzraudzītu un noteiktu iesniegšanas saistības un nodrošinātu deklarāciju savlaicīgu iesniegšanu. Lielā mērā automatizētie darbības procesi, ietverot PVN deklarāciju un VIES kopsavilkuma pārskatu elektronisku iesniegšanu, tiek atbalstīti ar nodokļu maksātāju profilēšanas instrumentiem, lai noteiktu piemērotāko turpmāko pasākumu tiem deklarāciju iesniedzējiem, kas pārtraukuši iesniegt deklarācijas (piemēram, telefona zvans, e-pasts, teksta īsziņa, prasības paziņojums, personīgs apmeklējums, saistību neizpildes novērtējums vai lietas ierosināšana). Plaši tiek izmantota elektroniska deklarāciju iesniegšana. PVN summa un PVN atmaksa tiek samaksātas laicīgi. Procenti par nokavētiem maksājumiem un atmaksu tiek noteikti vai samaksāti automātiski. Pamatoti sodi atbalsta iesniegšanas un samaksas saistību izpildi.

3.4.2. Pašreizējā situācija

Vidējais deklarāciju iesniegšanas rādītājs (t. i., saņemto deklarāciju skaits salīdzinājumā ar paredzamo deklarāciju skaitu) Eiropas Savienībā ir augsts — aptuveni 96 %. Tomēr starp dalībvalstīm pastāv būtiskas atšķirības. Individuālais deklarāciju iesniegšanas rādītājs cita starpā ir atkarīgs no automatizētās deklarāciju iesniegšanas un maksājumu sistēmas efektivitātes, procentu un sodu sistēmām un nodokļu maksātāju reģistra precizitātes.

Elektroniskās deklarāciju iesniegšanas izmantošana pieaug, taču vēl nav sasniegusi pamatoti cerēto līmeni. Tikai nedaudz vairāk kā pusei dalībvalstu ir izstrādāti attiecīgi tiesību akti, kuros paredzēta obligāta PVN deklarāciju elektroniska iesniegšana (AT, BE, BG, DE, DK, EL, ES²¹, FR, IE, IT, LU, LV, NL, PT, RO, SI un UK). Pārējās dalībvalstīs tiek piemērota sistēma ar vairākām iespējām (CY, CZ²², EE, ES, FI, FR²³, HU, LT, MT, PL, RO, SE un SK). Lielākajā daļā dalībvalstu PVN deklarāciju iesniegšana un samaksa tiek sistemātiski uzraudzīta, tomēr daudzās no tām (AT, BE, BG, CY, CZ, DE, EE, ES, FI, FR, HU, IT, LV, LT, NL, PL, PT, RO, SE, SI un SK) trūkst mūsdienīgu un automatizētu turpmāko procedūru, kas paredzētas gadījumos, ja deklarāciju iesniegšana un PVN samaksa ir nokavēta (vai nav

²¹ Spānijā PVN deklarāciju elektroniska iesniegšana ir obligāta noteiktām nodokļu maksātāju grupām, piemēram, lielajiem nodokļu maksātājiem.

²² Čehijā PVN deklarāciju elektroniskā iesniegšana ir obligāta no 2014. gada 1. janvāra.

²³ Francijā PVN deklarāciju elektroniskā iesniegšana ir obligāta no 2014. gada 1. janvāra.

veikta) (piemēram, automātiskie atgādinājumi, deklarācijas neiesniegšanas gadījumā — tūlītējs nodokļa aprēķins).

Visas dalībvalstis piemēro sankcijas gadījumos, ja deklarāciju iesniegšana un PVN samaksa ir nokavēta (vai nav veikta), taču procentu un sodu sistēmas dalībvalstīs ir būtiski atšķirīgas. Pašreizējie dati nesniedz garantijas, ka šādas sankcijas ir efektīvas un soda nodokļu maksātājus, paredzot kopējās izmaksas, kas pārsniedz tās, kuras rastos kā daļa no trešās personas finansējuma.

Kopumā PVN atmaksas savlaicīgums 2009.–2011. gadā ir uzlabojies. Vairumā dalībvalstu PVN atmaksas pieprasījumam ir noteikts termiņš (AT, BE, BG, CZ, DE, DK, EE, EL, ES, FR, HU, IE, IT, SI, LT, LV, MT, NL, PL, RO un UK), un parasti atmaksas faktiskais termiņš nepārsniedz noteikto termiņu, kas ir 30–45 dienas. Tomēr ir dažas dalībvalstis, kurās savlaicīga atmaksa joprojām ir problemātiska. Vairākas dalībvalstis nemaksā procentus nokavētu PVN atmaksu gadījumā (AT, CY, LU, NL un UK²⁴).

3.5. PVN iekasēšana un atgūšana

3.5.1. Kritēriji

Kopējais nodokļu parāds ir stabils un nepārsniedz 10 % no gada nodokļu ieņēmumiem. Vecie nenomaksātie parādi regulāri tiek pārskatīti, lai noskaidrotu, vai tie ir iekasējami, un ir izstrādāta atbilstoša nodokļu parāda norakstīšanas politika. Parāda iekasēšanas darbības veic pilna darba laika personāls, kas specializējies nodokļu iekasēšanā. Funkcijas lielā mērā ir automatizētas un ietver: i) automātiskus paziņojumus, atgādinājumus un orderus; ii) aktīvu automātisku identificēšanu, pamatojoties uz trešās personas sniegto informāciju; un iii) automātisku izlīdzinājumu starp nodokļa atviegrojuma piešķirumiem un nesamaksātiem parādiem. Parādnieka profilēšanas instrumenti palīdz noteikt efektīvākos PVN iekasēšanas līdzekļus. Izejošo tālruņa zvanu centri savlaicīgi sazinās ar jauniem parādniekiem. Administrācijai ir strukturēta un pārredzama pieeja maksājumu shēmām, un ir izveidota automātiska aktīvu identificēšanas sistēma, kas pamatojas uz trešās personas sniegto informāciju un parādnieka profilēšanas instrumentiem. Lai koordinētu nodokļa un sociālās apdrošināšanas iemaksas parādu iekasēšanu, ir izvēlēta holistiska pārvaldes pieeja.

3.5.2. Pašreizējā situācija

Ir vērojams PVN nokavēto maksājumu pieaugums (lielākajā daļā dalībvalstu vidēji par 15 %), kuru vismaz daļēji var izskaidrot ar recesiju. Tomēr vairākās dalībvalstīs (BG, CY, EL, FI un MT) nodokļu parādu norakstīšanas rādītāji ir zemi un pat tuvojas nullei, tādējādi apgrūtinot kopējo iekasējamo parādu salīdzināšanu. Parādiem, kurus nevar iekasēt par pieņemamu cenu, jāpiemēro elastīga norakstīšanas procedūra. Ja netiek īstenota norakstīšanas programma, nodokļu administrācija riskē iztērēt vērtīgus resursus, cenšoties atgūt neiekasējamās summas, jo uzmanība ir novērsta no iekasējamiem parādiem.

Daudzās dalībvalstīs parādu iekasēšanas funkcija netiek pārvaldīta pilnā apmērā. Ir vajadzīga saskaņota pieeja, ar kuru pārvaldīt parādu iekasēšanas procesu, sākot no parāda rašanās brīža līdz tā dzēšanai.

Lielākajā daļā dalībvalstu ir veikti pasākumi, lai uzlabotu parādu iekasēšanas efektivitāti. Ir skaidri vērojama tendence veikt nesecīgas parādu iekasēšanas procedūras (AT, BE, BG, DE, ES, FR, HU, IE, LT, LU, LV, PT, SE un UK), kā arī apvienot nodokļa un sociālās apdrošināšanas iemaksas parādus (AT, BG, DK, EE, ES, FI, HU, IE, LV, NL, RO, SE, SI un

²⁴

Apvienotā Karaliste visos nokavētu PVN atmaksu gadījumos nemaksā procentus automātiski, taču tā maksā atmaksas papildinājumu, ja HMRC kavēšanās dēļ (izņemot pamatotu pieprasījuma izskatīšanas laiku) atmaksa saistībā ar PVN deklarācijas atmaksāšanas prasījumiem netiek veikta laicīgi.

UK). Aptuveni puse dalībvalstu ir pilnībā vai daļēji īstenojušas integrētās piedziņas procedūras, ko atbalsta automātiska aktīvu identifikācija, pamatojoties uz iekšēju vai trešās personas sniegtu informāciju (BE, BG, CZ, DK, ES, FI, HU, IE, IT, LT, PT, SI un SE).

3.6. PVN revīzija un izmeklēšana

3.6.1. Kritēriji

Revīzijas programmā ir iekļautas vairākas revīzijas pieejas, kas līdz ar pakalpojumu sniegšanu nodokļu maksātājiem nodrošina līdzsvarotu pieeju brīvprātīgas saistību izpildes veicināšanai. Ir izstrādāta riska pārvaldības sistēma revidējamo nodokļu maksātāju atlasei un revīzijas resursu piešķiršanai atbilstīgi nodokļu maksātāju radītajam riskam. Nodokļu administrācijas iestādē ir pietiekams skaits darbinieku, kuriem ir atbilstoša kvalifikācija. Lai mazinātu korupcijas iespējas, visā revīzijas procesā pastāv pienākumu dalīšana un tiek ievēroti kontroles un līdzsvara principi. Lai sasniegtu atbilstošu darbības rezultātu līmeni, tiek izstrādāts, īstenots un uzraudzīts gada darbības plāns. Lai nodrošinātu konsekventus un objektīvus lēmumus, revidentiem ir piekļuve norādījumiem par tehniskiem un procesuāliem jautājumiem un ir pieejami moderni revīzijas instrumenti.

3.6.2. Pašreizējā situācija

Lielākā daļa dalībvalstu (izņemot EL, ES, LU, PT un RO) revidējamo nodokļu maksātāju atlasei piemēro riska novērtēšanas stratēģiju un aizvien biežāk veic mērķtiecīgas revīzijas. Tomēr vairākās dalībvalstīs ir noteikts pienākums katru gadu veikt konkrētu nodokļu maksātāju revīziju (AT, DE, FI, IE, IT, PL un SI). Pat ja šo pienākumu attiecina tikai uz lielajiem nodokļu maksātājiem, tas neļauj dalībvalstīm būt elastīgām, lai piešķirtu revīzijas resursus darbam ar nodokļu maksātājiem, kuriem konstatēts augstāks nodokļu nenomaksas risks.

Starp dalībvalstīm pastāv būtiskas atšķirības, ņemot vērā to nodokļu maksātāju procentuālo īpatsvaru, pie kuriem revīzijas tiek veiktas uz vietas, un revīzijas rezultātā papildus aprēķināto PVN summu. Tomēr dažām dalībvalstīm nav darbības rezultātu indikatoru revīzijas efektivitātes novērtēšanai (CY, DK, FI, LU un MT). Iesaistot revīzijas uzdevumu pildīšanā lielu skaitu darbinieku, nodokļu administrācijām regulāri jāvērtē revīzijas darba efektivitāte, lai atbilstoši varētu piešķirt resursus.

Vairumā dalībvalstu ir labi attīstīta e-revīzija. Tādēļ revidenti tiek apmācīti, kā veikt e-revīziju (izņemot IT un MT), un apgūst datu analīzes līdzekļus, ko nodrošina datorizētas sistēmas. Vienlaikus ir izstrādāti noteikumi, kuros paredzēts, ka nodokļu revīzijas laikā nodokļu maksātājiem jānodrošina, ka dati datorizētās sistēmās ir pieejami (AT, BE, BG, CZ, CY, DK, EE, EL, ES, FI, FR, HU, IE, LT, LU, LV, NL, PL, PT, RO, SE, SI, SK un UK). Tomēr lielākā daļa dalībvalstu neprasa izmantot standarta revīzijas datni, kas varētu vēl vairāk uzlabot revīzijas darba efektivitāti un lietderību.

Vairumā dalībvalstu revidentiem ir nodrošināta piekļuve plašam trešo personu sniegtās informācijas klāstam (piemēram, nekustamo īpašumu reģistram, transportlīdzekļu reģistram, sociālās apdrošināšanas un finanšu iestāžu informācijai), taču ne vienmēr šī piekļuve ir automātiska. Vairums dalībvalstu bieži pieprasa informāciju no citām dalībvalstīm, taču joprojām pastāv ievērojami šķēršļi (juridiski šķēršļi, atbildes ātrums un kvalitāte, valoda), kas mazina šā instrumenta efektivitāti.

Lielākajā daļā dalībvalstu ir specializētas PVN krāpšanas apkarošanas nodaļas (izņemot AT, CZ, EE, EL, FI, HU, LV, RO un SI). Tas ir svarīgi, jo iespējamo krāpšanas gadījumu izmeklēšana ir jāveic grupās integrētiem īpaši apmācītiem izmeklētājiem, kuri spēj analizēt krāpšanas tendences un noteikt krāpnieciskas darbības pazīmes.

3.7. Nodokļu strīdu izšķiršanas sistēma

3.7.1. Kritēriji

Nodokļu maksātājs var apstrīdēt nodokļu administrācijas lēmumus kodificētā, pārredzamā, ātrā un lētā nodokļu strīdu izšķiršanas sistēmā. Šajā sistēmā ir ietverts obligāts administratīvās pārsūdzības process, kas nav atkarīgs no sākotnējā lēmuma pieņēmēja un ko izmanto pirms strīda iesniegšanas tiesā. Administratīvās pārsūdzības procesam jānodrošina, ka tikai lietas pēc būtības tiek iesniegtas tiesu pārsūdzības procesā. Nodokļu administrācija apkopo pārvaldes informāciju par strīda izšķiršanu un pielāgo savu praksi kā preventīvu pasākumu, lai izvairītos no nevajadzīgām pārsūdzībām. Apstrīdētā nodokļa samaksa tiek prasīta, kad prasība ir celta tiesā, un ir maz neizskatītu lietu. Tāpēc nodokļu administrācijā vai ārpus tās ir specializētas nodaļas un darbinieki, kas ir īpaši apmācīti risināt ar nodokļiem saistītus strīdus. Nodokļu administrācija var pārvaldīt nodokļu strīdu izšķiršanas sistēmu, pamatojoties uz pārvaldības informācijas datiem. Vajadzības gadījumā šie dati ļauj nodokļu administrācijai pielāgot savu praksi.

3.7.2. Pašreizējā situācija

Vairumā dalībvalstu pastāv obligāta administratīvo strīdu izšķiršanas procedūra, kurā ir paredzēti termiņi lēmumu pieņemšanai. Šāda pieeja koncentrējas uz pārsūdzības procedūras efektivitāti un palīdz samazināt pārsūdzību skaitu un ilgumu. Aptuveni pusē dalībvalstu nodokļu strīdu izšķiršanas procesa pirmajā posmā ir paredzēta obligāta administratīvās pārsūdzības procedūra nodokļu administrācijā.

Pārsūdzību skaits, kas dažās dalībvalstīs ir augsts, kā arī nodokļu maksātāja labā pieņemto lēmumu procentuālais īpatsvars dažādās dalībvalstīs ir atšķirīgs. Tomēr daudzas dalībvalstis neuzrauga un neapkopo (pietiekamā apmērā) pārvaldes informāciju par nodokļu strīdu izšķiršanas procesu, kā arī neiekļauj pārsūdzību rezultātus preventīvajos pasākumos. Lai izvairītos no nevajadzīgiem strīdiem, jāuzrauga visi pārsūdzības procedūras aspekti; tas ļaus pārsūdzību rezultātus iekļaut strīdu novēršanas pasākumos, koriģēt nodokļu maksātājiem sniegtos pakalpojumus, precizēt tiesību aktus un noteikumus u.t.t.

Vairumā dalībvalstu apstrīdētās summas joprojām pilnā apjomā vai daļēji iekasē pārsūdzības procedūras laikā (AT, BE, BG, CY, CZ, DE, DK, EE, EL, ES²⁵, FI, FR²⁶, HU, LT, LU, LV, MT, NL, PL, RO, SE, SI, SK un UK²⁷). Šī ir laba prakse, kas ļauj saglabāt ieņēmumus un izvairīties no pārsūdzības procedūras ļaunprātīgas izmantošanas.

3.8. PVN saistību izpilde

3.8.1. Kritēriji

Nodokļu administrācijas ievēro saistību izpildes riska pārvaldības stratēģiju, lai veicinātu saistību izpildi un novērstu saistību neizpildi, pamatojoties uz nodokļu maksātāja rīcības izpratni. Nodokļu maksātāji, pamatojoties uz riska faktoriem, ir iedalīti grupās, un tas ļauj nodokļu administrācijai sadarboties ar nodokļu maksātājiem atbilstīgi to riska profilam. Nodokļu administrācija sniedz nodokļu maksātājiem attiecīgus pakalpojumus, atvieglojot apzinīgajiem nodokļu maksātājiem nodokļu saistību izpildi, un veicina saistību brīvprātīgu izpildi, ietekmējot nodokļu maksātāju rīcību.

3.8.2. Pašreizējā situācija

²⁵ Parasti Spānijā nodokļu strīdu gadījumā parāda iekasēšana netiek atlikta. Tomēr to var atlikt, ja parādnieks garantē parāda summu ar kredītiestādes indosamentu vai ķīlu zīmi.

²⁶ Francijā parādnieks var pieprasīt apstrīdētās summas samaksas atlikšanu.

²⁷ Apvienotajā Karalistē nodokļu maksātājam nav jāmaksā apstrīdētais PVN pirms pārsūdzības procesa, ja HMCR vai apelācijas tiesa ir pārliecināta, ka ar maksājumu varētu rasties problēmas.

Lielākajā daļā dalībvalstu tiek izstrādāta un īstenota saistību izpildes riska pārvaldības stratēģija (AT, BE, BG, CY, CZ, DK, EE, EL, ES, FI, FR, HU, IE, IT, LT, LU, LV, MT, NL, PT, SE, SI, SK un UK). Lai veicinātu saistību brīvprātīgu izpildi, šajās stratēģijās nodokļu maksātāji ir iedalīti grupās atbilstoši to riska profilam un tiek attiecīgi pārvaldīti. Tomēr tikai dažas dalībvalstis izvērtē šādu stratēģiju un īstenoto pasākumu rezultātus. Turklāt pašlaik ļoti maz dalībvalstu aprēķina PVN starpības apmēru (EE, IT, PL, SK un UK). Nezinot, kā rodas PVN starpība, nav iespējams novērtēt to pasākumu efektivitāti, kas veikti krāpšanas un nemaksāšanas gadījumu novēršanas jomā. Tāpēc, lai uzlabotu darbības rezultātu uzraudzību un novērtēšanu, ir jāiegulda būtisks darbs.

Vairums dalībvalstu revīzijas atlasei, nodokļu maksātāju iedalīšanai grupās un parādu iekasēšanai arvien biežāk izmanto arī trešo personu sniegto informāciju. Tomēr šo praksi var ievērojami uzlabot, jo īpaši attiecībā uz nodokļu maksātāju iedalīšanu grupās un parādu iekasēšanu.

4. SECINĀJUMI

4.1. PVN administrēšanas modernizācija

Kopš recesijas un finanšu krīzes sākuma 2008. gadā PVN starpība ir augusi, pēc aplēsēm 2011. gadā tā bija aptuveni 1,5 % no ES-26 IKP. Tomēr PVN starpības atsevišķās dalībvalstīs būtiski atšķiras. Jo īpaši dalībvalstīs, kas smagāk cietušas no krīzes, ir lielāka PVN starpība un šajā laikā nav spējušas būtiski uzlabot savu situāciju.

Tā kā PVN starpība ir arī PVN administrēšanas efektivitātes un lietderības rādītājs, dalībvalstu vienīgā iespēja būs modernizēt PVN administrēšanu, lai samazinātu PVN starpību. Tas ir svarīgi ne tikai no PVN ieņēmumu un pašu resursu perspektīvas, bet arī no uzņēmumu un valdību perspektīvas, risinot administratīvo izmaksu jautājumus. Kā secināts 2013. gada pētījumā par nodokļu maksāšanu, pastāv saikne starp uzņēmumu saistību izpildes izmaksām un ekonomikas izaugsmi. Samazinot administratīvo slogu uzņēmumiem, tiek veicināta ekonomikas izaugsme. Tajā pašā laikā nodokļu administrēšanas izmaksu samazināšana, uzlabojot tās efektivitāti un lietderību, valdībām zināmā mērā atvieglos budžeta ierobežojumus un palīdzēs uzlabot publisko finanšu stāvokli.

Pašreizējā ekonomiskajā un finansiālajā situācijā PVN administrēšanas modernizācija ir svarīga un nenovēršama tām dalībvalstīm, kuras ir vismagāk cietušas no finanšu krīzes un kurām ir grūtības tikt galā ar budžeta deficītu. Ja šīs dalībvalstis vēlas mainīt iedibināto administratīvo praksi un uzlabot savu administratīvo procesu, tās var gūt būtiskas priekšrocības no modernizācijas. Tāpēc ir svarīgi atbalstīt šo dalībvalstu centienus, tostarp vajadzības gadījumā sniedzot tehnisku palīdzību.

4.2. Dalībvalstīs īstenojamie pasākumi

Šajā ziņojumā iekļautie ieteikumi ir paredzēti dalībvalstīm, lai uzlabotu to nodokļu administrēšanu un tādējādi samazinātu PVN starpību. Turpmāk atbilstoši jomai ir apkopoti svarīgākie ieteikumi.

PVN noteikšanas, reģistrācijas un reģistrācijas atcelšanas jomā dalībvalstīm jāuzlabo svešvalodās pieejamās informācijas par PVN reģistrācijas prasībām un procesu kvalitāte. Vienlaikus tām arī jāturpina veidot pilnīgu reģistrācijas procesu, jo īpaši īstenojot pēcreģistrācijas uzraudzības programmas tirgus dalībniekiem ar augstu nodokļu nemaksas risku (BG, CY, DE, DK, EL, IE, LT, PT, RO un SK) un paātrinot reģistrācijas atcelšanas procesu attiecībā uz “pazudušiem tirgus dalībniekiem” (AT, CY, EL, HU, IE, PT un RO). Tā kā aktuāli, pilnīgi un precīzi dati, kas pieejami *VIES* sistēmā, ir priekšnoteikums, lai uzlabotu likumīgas uzņēmējdarbības juridisko noteiktību un savstarpēju uzticību ES nodokļu iestāžu

vidū, vairākām dalībvalstīm būs jāuzlabo *VIES* sistēmā iekļauto datu kvalitāte (BE, EL, ES un PT).

Attiecībā uz **42. muitas procedūru** dalībvalstīm jānodrošina, ka PVN reģistrācijas numuri (gan importētāju, gan klientu) tiek sistemātiski pārbaudīti (BE, BG, DE, EE, HU, IE, IT, LU, LV, NL, PL, PT, SE un UK) un visa informācija par darījumiem tiek nosūtīta vietējai nodokļu administrācijai (EL, IT, NL, PL un SK). Mazākajai daļai dalībvalstu savās riska analīzes sistēmās 42. muitas procedūra ir jāidentificē kā papildu risks un jāuzlabo informācijas apmaiņa par krāpnieciskiem darījumiem un tirgus dalībniekiem, tostarp aktīvi iesaistoties *Eurofisc* darbā (DE, DK, NL, PL un RO). Turklāt aptuveni puse dalībvalstu varētu apsvērt licenču vai garantiju ieviešanu attiecībā uz tirgus dalībniekiem ar augstu nodokļu nenomaksas risku, lai novērstu procedūras ļaunprātīgu izmantošanu (BE, BG, CY, CZ, DE, FI, FR, EL, IE, LT, LV, PL, PT, SE, SI un UK).

PVN deklarāciju iesniegšanas un samaksas jomā lielākajai daļai dalībvalstu joprojām jāīsteno sistemātiska pieeja, lai uzraudzītu gadījumus, kad deklarāciju iesniegšana un PVN samaksa ir nokavēta vai nav veikta vispār, iekļaujot automatiskus procesus, piemēram, automatiskus atgādinājumus un deklarācijas neiesniegšanas gadījumā tūlītēju nodokļa aprēķinu (AT, BE, BG, CY, CZ, ES, DE, FI, FR, IT, LU, LV, MT, NL, PL, PT, RO, SE, SI un SK). Dažām dalībvalstīm joprojām ir jānodrošina PVN atmaksas standarta faktiskais termiņš, kas ir 30–45 dienas (AT, BE, EL, ES, CY, FI, IT, LU, MT un SE). Visbeidzot, dalībvalstīm noteikti tiek ieteikts pārbaudīt savu procentu un sodu sistēmu efektivitāti attiecībā uz gadījumiem, kad deklarāciju iesniegšana un PVN samaksa ir nokavēta vai nav veikta vispār.

Attiecībā uz **PVN iekasēšanu un atgūšanu** kopumā pusei dalībvalstu jāīsteno norakstīšanas procedūras attiecībā uz parādiem, kurus nevar iekasēt par pieņemamu cenu (BG, CY, EE, EL, IE, FI, MT un SK). Ja netiek īstenota norakstīšanas programma, nodokļu administrācija riskē iztērēt vērtīgus resursus, cenšoties atgūt neiekasējamas summas. Turklāt dalībvalstīm jāizstrādā nesecīgas un integrētas parādu iekasēšanas procedūras (AT, CY, CZ, DE, DK, EE, EL, FI, IT, LU, LV, MT, NL, PL, RO, SI, SK un UK).

PVN revīzijas un izmeklēšanas jomā ir ieteikts, no vienas puses, atcelt konkrētu nodokļu maksātāju obligātās revīzijas, kas tiek veiktas katru gadu, un, no otras puses, izmantot riska novērtēšanas sistēmas (AT, FI, DE, IT, NL, PL un SI). Vienlaikus jāturpina uzlabot e-revīziju un jāizveido PVN krāpšanas apkarošanas nodaļas (AT, CZ, EE, EL, FI, HU, LV, RO un SI).

Nodokļu strīdu izšķiršanas sistēmas jomā vairākām dalībvalstīm jāapsver obligātas neatkarīgas administratīvo strīdu izšķiršanas procedūras ieviešana, atbilstīgi kurai apstrīdētās summas joprojām pilnā apjomā vai daļēji tiktu iekasētas pārsūdzības procedūras laikā (BE, BG, CY, EE, EL, FI un IT). Dalībvalstīm turklāt noteikti tiek ieteikts uzraudzīt visus pārsūdzības procedūras aspektus un radīt vidi, kas ļauj izvairīties no nevajadzīgiem strīdiem (AT, BG, CY, HU, IT, LU, LV, NL, RO un SK).

Attiecībā uz **PVN saistību izpildi** dalībvalstīm jāturpina izstrādāt un īstenot saistību izpildes riska pārvaldības stratēģijas, kā arī izvērtēt īstenoto pasākumu rezultātus, lai noteiktu labākās stratēģijas, kas ietekmē nodokļu maksātāju rīcību un rosina viņus brīvprātīgi pildīt savas nodokļu saistības (BE, CY, CZ, DE, DK, FI, FR, IE, IT, LU, MT, NL, PL, PT, SE, SI un SK). Turklāt ievērojami var uzlabot trešo personu sniegtās informācijas izmantošanas iespējas, jo īpaši saistībā ar nodokļu maksātāju iedalīšanu grupās un parādu iekasēšanu.

4.3. Pasākumi, kas jāīsteno Komisijai

Komisija turpinās izmantot 12. panta noteikumus, lai novērtētu PVN administrāciju darbību un stimulētu dalībvalstu PVN administrēšanas uzlabojumus. Mūsdienu nodokļu

administrēšanā vērtēšanas cikliem ir svarīga nozīme, jo tos var izmantot administrēšanas kvalitātes uzlabošanai. Lai pareizi veiktu novērtēšanu, ir vajadzīgi rādītāji, kas ļauj uzraudzīt progresu no viena laika posma līdz nākamajam laika posmam. PVN starpība ir uzskatāma par šādu rādītāju.

Komisija turpinās atvieglot informācijas apmaiņu par administratīvo praksi un apkopos šādu informāciju, lai apzinātu paraugpraksi. Paraugprakses apzināšana var palīdzēt pilnveidot PVN sistēmu un tādējādi samazināt saistību izpildes izmaksas, vienlaikus nodrošinot PVN ieņēmumus.

Komisija atbalstīs dalībvalstu centienus modernizēt PVN administrēšanu un uzlabot saistību izpildi. Efektīvāka un lietderīgāka PVN administrēšana palīdzēs ne tikai palielināt PVN ieņēmumus, bet arī nodrošināt vienlīdzīgu attieksmi pret visām dalībvalstīm saistībā ar to iemaksām Savienības budžetā.

Komisija koordinēs un atbalstīs visus no dalībvalstīm saņemtos pieprasījumus par tehnisko palīdzību. Kā minēts iepriekš, PVN administrēšanas modernizācija ir ļoti svarīgs un nenovēršams uzdevums tām dalībvalstīm, kuras vismagāk cietušas no finanšu krīzes un kurām ir grūtības atrisināt problēmas saistībā ar budžeta deficītu.